

З ІСТОРІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ (ДО 170-РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ)

Цубов Л.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

Сьогодні у Львові функціонують 12 університетів, 6 академій, 4 інститути, 14 коледжів, 6 училищ та 1 технікум. Студентська сім'я міста нараховує 129.3 тис. чол., у тому числі понад 15 тис. – у закладах I і II рівнів акредитації, а 114 тисяч - у закладах III - IV рівнів. Традиційно львівські студенти у більшості випадків обирають гуманітарні професії - 36, 2%. На другому місці інженерні дисципліни до 15.6% студентів У 2014 р. студентами перших курсів львівських навчальних закладів стали 28 тис чол., серед них й іноземні студенти [4].

Найстаріший технічний вищий навчальний заклад України Національний університет «Львівська політехніка» своє 170 річчя (2014 р.) зустрів з новими науковими досягненнями; 14 Державних премій у галузі науки і техніки, 2 Національні премії ім.Т.Шевченка, 4 Державні премії у галузі архітектури. За результатами інтегрованого рейтингу ВНЗ України Львівська політехніка впродовж останніх років входить у п'ятірку найкращих вузів України, а також першою серед інших технічних закладів отримала статус дослідницького університету [5].

Відомо, що протягом XIX поч. XX століть Львів стає східноєвропейський «П'ємонтом», де успішно розвивались гуманітарні студії. У той же час, стан розвитку господарства міста та регіону вимагав освічених знаючих спеціалістів у технічній сфері. І у Львові з'явився такий навчальний заклад. У листопаді 1817 р. була відкрита трирічна технічна реальна школа. Згодом, у 1835 р. при ній відкривають торговельний відділ, розширена школа отримує назву Реальної торговельної академії, яку 4 листопада 1844 р. реорганізували у цісарсько-королівську Технічну академію. В історії м.Львова цей день вважають днем заснування Львівської політехніки.

Ректором Академії було призначено доктора філософії, професора Флоріана Шиндлера. Його помічником став, галичанин за походженням, професор математики Александер Райзінгер. У перші роки діяльності при Академії функціонували технічний, торговий відділи, а також реальна школа. Працювали кафедри фізики і природознавства, вищої математики і механіки, технічної хімії.

Політичний та культурний розвиток Львова сприяв підвищенню статусу Академії, яка в 1871 році одержала права вищого навчального закладу. Статут визначав, що Академією керує колегія професорів на

чолі з ректором, якого затверджувало міністерство освіти. Першим ректором Технічної академії у 1872-1873 навчальному році був обраний професор фізики Ф.Стжелецький. В Академії діяли три факультети: інженерії, архітектури, технічної хімії, а з 1877 р. – машинобудівний. Викладацький колектив Академії поповнився низкою визначних науковців, що переїхали на постійне місце проживання до Львова.

З другої половини XIX ст. Львівська політехніка стає складовою європейської технічної науки. Про авторитет навчального закладу свідчить діяльність Яна Франке, що очолював кафедру механіки (1871) і був автором підручника з аналітичної механіки. Підвалини теоретичної і практичної механіки створив Максиміліан Губер (1872-1950) «гіпотеза Губера»). Фізик Тадеуш Годлевський (1878-1921) став ініціатором створення у Академії першої лабораторії дослідження випромінювальних матеріалів, плідно співпрацював з видатним фізиком-ядерником Е.Резерфордом. На факультеті інженерії Тадеуш Фідлер(1858-1933) заклав основу львівської школи технології обробітку металів, а Максиміліан Тулле (1853-1939) і Кароль Скібінський (1849-1922) – школи містобудування і будівельної механіки. Професор Юліан Захарієвич став основоположником львівської архітектурної школи, а його колега професор Іван Левицький творцем мистецького стилю «Львівська сецесія» [1].

З другої половини XIX ст., з метою розвитку Академії, у Львові розпочинається будівництво навчальних корпусів. Це досить позитивно вплинуло на соціально-економічне становище міста, оскільки не тільки на краще змінювався сам вигляд м.Львова, але й збільшувалась кількість робочих місць у будівництві і обслуговування новобудов, зростала кваліфікація робітників та ін. Але основне львівська Академія давала можливість молоді Галичини отримати фах і надію на краще майбутнє. Так, до кінця XIX ст. дипломи випускників одержали близько 1500 фахівців. На початок XX ст. ці цифри істотно змінилися – з 712 осіб у 1900/1 навч. році до 1865 у 1913/14 навчальному році Зокрема, в 1905/6 навчальному році з 1118 студентів 911 було з Галичини, 207 – з Німеччини, Франції, Румунії, Туреччини та ін.країн [3].

У міжвоєнний період Львівська політехніка також відіграла важливу роль у становленні нових галузей виробництва та підприємств у Галицького регіоні. Тут відкривались нові лабораторії, майстерні, що сприяли фаховій підготовці спеціалістів у різноманітних сферах тогочасного життя. Саме у цей період Академія дала польській державі чимало відомих вчених та громадських діячів національного масштабу. Серед них – професор Казімеж Бартель, який у 1926 – 1930 –х рр.. тричі

був прем'єр-міністром Польщі, Ігнацій Мосцицький у 1926-39 рр – президент Польщі [2].

Мирний розвиток Львова, як і всієї Європи було перервано у 1939 році. За статтями таємного протоколу до угоди СРСР з Німеччиною від 23 серпня 1939 р. Західна Україна потрапила в зону впливу Радянського Союзу. 22 вересня у Львів увійшли радянські війська. 26 жовтня 1939 р. у Львові зібралися маріонеткові Народні Збори Західної України, які проголосили запровадження Радянської влади. В історії вищої школи Львова розпочався новий період - радянського тоталітаризму.

У цей період радикальних змін зазнала і вся вища школа Львова. Відповідно до Статуту про вищу школу СРСР проведено докорінну організаційну перебудову університету як вищого навчального закладу з безоплатним і вільним навчанням для всіх громадян. Не оминули зміни і львівську Технічну академію. У жовтні 1939 р. її було реорганізовано у Львівський політехнічний інститут, у якому працювало шість факультетів. Функціонувало 79 кафедр, на яких працювало 395 викладачів. Інститут фінансувався із державного бюджету СРСР.

Проголошення незалежності України – нова сторінка в історії вищої освіти Львова. Розвиток міста неможливо було уявити без повноцінного розвитку освіти – потенційної основи науково-технічного і соціально-культурного прогресу, економічного зростання та добробуту населення міста. Першим кроком на шляху перебудови освітньої галузі став прийнятий Верховною Радою України закон «Про освіту» 1991 р. Основні пріоритети освітньої концепції Української держави це – освіта повинна бути доступною для усіх верств населення, незалежною від політичних партій, громадських і релігійних організацій, забезпечувати рівні можливості для всіх людей.

У листопаді 1993 року Кабінет Міністрів України затвердив національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»), її концепція передбачала децентралізацію управління освітою, диференціацію, гуманізацію, індивідуалізацію навчального процесу. Новим у програмі було те, що передбачалася багатоваріантність навчальних закладів та форм освіти. У той же час, пріоритетним залишалось завдання освіти та виховання особистостей у вільному і демократичному суспільстві. Перші здобутки демократизації освіти в нових умовах закріпила Конституція України 1996 р. Право на освіту кожному громадянину України гарантується.

На рубежі XXI ст. вищі навчальні заклади України, у тому числі, і Львова постали перед вирішенням досить складних викликів, поставлених часом революційних змін. У першу чергу, ці завдання треба було вирішувати найавторитетнішим освітнім закладам міста, які

мали багатовікову історію і на які рівнялись інші вузи. Тому відкриття нових факультетів та підрозділів, удосконалення освітніх програм, враховуючи вимоги новітнього часу, активізація міжнародної співпраці з кращими освітніми центрами Європи і світу стала першочерговими завданнями для львівських університетів

Отже, історичний шлях львівських навчальних закладів підтверджує думку, що наявність освітніх центрів, зокрема, таких як Національний університет «Львівська політехніка», акумулює якісний, творчий, активний людський потенціал, який сприяє формуванню додаткових можливостей для розвитку міста.

1. Буцко М.І. Відомі вчені державного університету «Львівська політехніка» 1894 – 1994. Бібліографічний довідник. – Львів 2. Зінкевич Р., Жук О. Історія Львівської політехніки. // Національний університет Львівська політехніка. – ТОВ “Видавничий центр “Логос Україна” – К., 2009. 3. Шишка О., Зінкевич Р. Львівська політехніка (Національний університет “Львівська політехніка” // Енциклопедія Львова. Т.4. / За ред. А.Козицького. – Львів: “Літопис”, 2012. – С. 294-299. с.294-816с. 4. газета Експрес Львівські новини. 20-27. 11 2014 5. Гречин К. До нових звершень – у добру і щасливу путь / Львівській політехніці – 170. //Аудиторія - освітній студентський тижневик. № 36, 2014.

ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У ТВОРЧОСТІ ІОАХІМА ЛЕЛЕВЕЛЯ

Гриневич Т.Б.

Національний університет "Львівська політехніка"

В історії кожного народу є видатні особи, які виступають будителями його національного духу. Визначальну роль у цьому процесі відіграють історики, які закладають наукові основи у національну самосвідомість, формують розуміння самотності етносу, генези його сучасного та майбутнього місця у світі. В Україні такими істориками-будителями є Костомаров та Грушевський. Подібну до них роль у Польщі відіграли Нарушевич та Лелевель. Видатний вчений та політик Іоахім Лелевель (1786–1861) у період становлення модерних європейських націй, на основі новітніх наукових ідей, розбудував нову концепцію історії Польщі. Реалії політичного життя XIX ст., коли поляки перебували у стані поневолення сусідніми імперіями,